

جامعه شناسی انقلاب فلسطین (قسمت اول)

نادر وهابی، پژوهشگر جامعه شناسی سیاسی مرکز مطالعات مهاجرین ایرانی در پاریس، گروه محققین (دانشگاه نانتر)

Centre d'études des
immigrants
iraniens (Université de
Nanterre)

" پس از مرگ رهبر، با از بین رفتن روابطی که انسا نها را به او وصل می کرد، علی الاصول روابط خودشان هم با یکدیگر در معرض قطع شدن قرار خواهد گرفت..."
فریود، روان شناسی جمعی و آنا لیزو دپ

عرفات با نیم قرن کوله بار انقلابی، به تاریخ مبارزاتی ستم دیدگان و محرومان پیوست. نام او در ردیف رهبران جنبشهای آزادیبخش، ضد امپریالیستی و ضد استعماری در نیمه دوم قرن بیستم، همچون گاندی - ناصری - مصدق - چه گوارا و... جلوه خواهد کرد. وی پیشگام و خالق سبک جدیدی از مبارزات انقلابی ورها بی بخش درخا ورمیا نه است که درکا نون خود به تغییرات انسا ن در جامعه می اندیشید. او به فلسطینیان هویت جدیدی بخشید که به عنوان بخشی از زتاریخچه انقلاب فلسطین همواره با دوار مختلف بیوگرافی عرفات عجین است.

انقلاب فلسطین، از ما حل بسیا رد شورومختلف عبور کرد و تا آنجایی که به امرتحقق انقلاب و استقرار حاکمیت سیاسی مربوط می شد به اهداف خود دست یافت. ولی سئوال مشخص این است که مراحل بعدی انقلاب فلسطین چگونه خواهد بود؟ یا طوفان عظیم دهه های ۶۰ و ۷۰ در حال فرونشستن است؟ آیا با درگذشت عرفات، انقلاب فلسطین روبه افول خواهد رفت یا کماکان پیشتازی خود را در مبارزه قهرآمیز و رادیکال حفظ خواهد کرد؟ آیا دریک قیاس مع الفارق همچنانکه درگذشت ناصری موجب غروب جنبش ناصری لیستی وی شد می توان نتیجه گرفت که خورشید انقلاب فلسطین روبه خاموشی است؟ چنانچه چنین شقی متصوربا شد چه فرد یا جریانی

از فلسطینیان این بار را بردوش خواهد کشید؟

در پاسخ به صورت مسئله فوق درکلی ترین تعریف، دو تامل یا دو جواب دیده می شود.

۱- تاملی شدیدا اراده گرایی و انقلابی بی این تامل را "اراده گرایی" می نامند چرا که به طور فلسفی و انسا ن شناسانه اهمیت بیش از اندازه به نقش افراد در تغییر و تحولات سیاسی و اجتماعی می دهد. (۱) براین باور است که تاریخ را سا سا مصلحین بزرگ اجتماعی می نویسند و نه توده ها زیرا اینانند که هزینه تکامل اجتماعی را می پردازند. این تامل معتقد است که فلسطین بی عرفات اصلا وجود نخواهد داشت. معتقد به تداوم انقلاب با تکابانه نرزی لا یزال توده ها ست. استدلال می کند که اگرچنان نشیانی او بوعما ربخواهد سا زش کنند و مردمی با ۵۰ سال مبارزه خونین را بفروشند، هر کودک فلسطینی تبدیل به یا سر عرفات خواهد شد و میز معامله را به هم خواهد ریخت. این تامل حتی مخالف و رو عرفات به پروسه پیمان صلح اسلاست و آن را وقت تلف کردن می داند زیرا به نظراین گرایش دولت اشغالگر صهیونیست به هیچ پرتسب و اصولی پایبند نیست و تنها زبانی که می فهمد زبان قهر است. معتقد است عرفات به عنوان پیگیرترین و شفاف ترین رهبر فلسطینی ها، بالاترین مدخله راعلیه دولت اسرائیل داشته است و بنا براین سنت مبارزاتی وی تداوم خواهد یافت.

جناح های از این تامل در عین حال از اینکه دوجریان اسلا می حماس و جهاد اسلا می در فقدان جریانات اصولی، پیشتازی جنبش قهرآمیز را به عهده دارند، ناخوشود به نظرمی رسند زیرا واهمه از مدل جمهوری اسلا می خمینی و حتی وحشتناک تر از آن "طالبان"، آنان را و می داند که ضمن دفاع از تداوم انقلاب و مرزهای خود را با جریانات فوق پررنگ، ترسیم کنند. به طور خلاصه این اردوی فکری، خواهان تداوم انقلاب تا پیروزی علیه دولت اسرائیل است.

۲- تاملی چپ ریز یونسیم این جریانی فکری پس از فروپاشی اتحاد شوروی و قطبی شدن جهان، مخالف هرگونه تغییرات انقلابی و رادیکال از طریق عنصر قهر است. از تزهنده جامعه "کارل پوپر" (Karl Popper) مبنی بر فرم های مرحله به مرحله دفاع می

کند. (۲) زیک سا ختارگرایی جامعه شناسی حمایت می کند که غالباً در تحولات اجتماعی محافظه کار است.

این گرایش در خلوت، زمرد عرفات خوشحال است ولی به دلایل عاطفی و سیاسی آن را به زبان نمی آورد. به طور ضمنی او را "پدرخوانده" تروریست می دانند (۳) وی را مانع پیشرفت مذاکرات صلح می دانند زیرا معتقد است که از ۳۰ ساله ۲۰۰۱ که عرفات توسط دولت اسرائیل در رستادش مورد بازداشت واقع شده بود، وی از نظر سیاسی مرده بود و در حرف جدیدی نداشت. (۴) به طور مطلق مخالف هرگونه خشونت و راه حل های انقلابی و رادیکال است. خود را چپ مدرن و رفرمیسم می داند. حداقل حقوق سیاسی، اجتماعی و مدنی را فقط در چارچوب حاکمیت (Etat) می بیند. موافق طرح خاورمیانه بزرگ آمریکا است. زحالت نظمی آمریکا در عراق و افغانستان پشتیبانی می کند. در فرهنگ سیاسی خود از به کار بردن صفت "تروریست" علیه آن بخش از انسا ن ها می که مقاومت علیه ظلم و نا برابری را حق مشروع خود می دانند هراسی به خود راه نمی دهد. در یک روال خود بخودی و گاهی ناخودآگاه در یکا رگیری از این واژه، همراه همصدا با مطبوعات و وسایل ارتباط جمعی، نقش باز تولید نرم های حاکم را ایفا می کنند تا مشروعیت هرگونه جریانی رادیکال را زیر سؤال ببرند. در یک کلام، این تامل انقلاب فلسطین را به صورت یک پراتتزیسته می بیند که متعلق به دهه های ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ است و با دیدن آن خدا حافظی کرد.

با دیدن آوری کرد، تلاش در جهت الگو بخشیدن به دو گرایش فوق درکلی ترین تقسیم بندی، به معنی ندیدن گرایش های دیگر یا زیر مجموعه های بی خود را در این دو تامل نمی بیند نیست. بلکه در حد این مقاله خواستم یک جمع بندی کلی در روش کار ارائه داده باشم. تا با تکاب آن بتوانیم روال منطقی بحث را حفظ کنیم.

بنابراین با توجه به این دو گرایش فکری، این پژوهش مایل است بفهمد با توجه به مسیری طی شده تا کنون، انقلاب فلسطین کدام یک از مدل های شناخته شده انقلاب ها را خواهد هد پیمو د؟ آیا کماکان به آرمان انقلابی خود وفا خواهد نمود؟ یا دچار استحال می شود؟ تکلیف جنبش انتفاضه چه خواهد شد؟ آیا انتفا

ضه دوم که از ۲۹ سپتامبر ۲۰۰۱ شروع شده است به عنوان یک پراتتزیسته شده یا این می تواند یا درمدا رجید یا دینا میز نوینی ادا خواهد یافت؟ توده های فلسطینی تا چه حد توان تحمل یک جنگ فرسایشی را دارند؟ تکلیف پیمان صلح اسلو چه خواهد شد؟

بدون هیچ تردیدی مرگ عرفات پایان یک فاز برجسته و آغاز یک مرحله نوین در انقلاب فلسطین است. در عین حال با یستی تا کید کرده تشکیلات فلسطینی بجا مانده از وی، به عنوان یک واقعیت "دو فاکتور" شناخته شده است و بنا براین هرگونه تحولات آتی انقلاب فلسطین از کانتال تشکیلات فعلی خواهد گذشت. در نتیجه وجود این واقعیت "پارادوکس" و غامض است که

محققان را به روال یک تحلیل کلاسیک از انقلاب ها می بندد. بنا براین همه آنها می که با یک رو یکرد عاطفی - روانشناختی در کار دارند، رگرایش اول، از تداوم انقلاب دفاع می کنند بنا بر این فرض می کنند که تشکیلات فلسطین یک عمر حدود ۱۰ ساله دارد که همه جناح های درگیر در سرزمین های اشغالی، به طور نسبی آن را قبول دارند. از این رو هرگونه چشم اندازی که برای آینده انقلاب فلسطین متصور با شد، چنین فرآیندی به طور قطع از کانتال این تشکیلات می گذرد و ما این را به عنوان یکی از اصول پایه ای بحث پذیرفتیم. زیرا هنگامی که یک دولت دو خصیصه مهم و پایه ای خود را - سرزمین و مردم - داشته باشد، چنین دولتی، مطابق تعریف حاکمیت مدرن (Etat) از ابتدای قرن ۱۸ را روبا، شایسته به رسمیت شناخته شدن از جانب تمام دول است و این فاز، بر گشتنا پذیرا است.

مرگ عرفات در عین حال با دوری دید مهم متقارن شد. اول انتخاب مجدد بوش به ریاست جمهوری آمریکا و تحکیم حاکمیت جناح بازها تا سال ۲۰۰۹. دوم رای پارلمان اسرائیل مبنی بر عقب نشینی نیروهای ارتش این کشور از نوار غزه تا پایان سال ۲۰۰۵. (۵) بنا براین با توجه به این دو عوامل مهم و با عطف به مجموعه نیروهای فعلی دست اندکاران انقلاب فلسطین، چهار مدل سیاسی برای آینده تشکیلات خود مختار فلسطین متصور است.

مدل اول: الگوی ناصری - سادات

بقیه در صفحه ۱۷